

Flyreiser fra Oslo, tur/retur. Total klimaeffekt målt i kilo CO2-ekvivalenter.

Til	En passasjer tur/retur	Tur/retur m/8 kg bagasje	Antall år med gj. snittlig kjøttforbruk	Tur/retur m/25 kg bagasje	Antall år med gj. snittlig kjøttforbruk
Bergen	223	240,64	0,4	278,44	0,5
Tromsø	353	381,44	0,7	441,56	0,8
London	497	536,6	1,0	621,2	1,1
Paris	544	587,56	1,0	679,72	1,2
Gran Canaria	1208	1304,84	2,3	1510,04	2,7
New York	1512	1639,8	2,9	1910,88	3,4
Bangkok	2160	2344,32	4,2	2736,36	4,9

Klimagassutslipp av kjøttforbruk

	Utslipp per kg kjøtt
Kylling	2,5
Svin	3,5
Sau	16
Storfe	17,5
Geit/ kje/ hest	
Til sammen	

*Utslipet for sauekjøtt er br

Flyr mer: I 2005 var det 15,9 millioner passasjerer på Gardermoen. I 2017 hadde dette steget til 27,5 millioner passasjerer. I samme periode sank antall kyr i Norge med over 17 000. (Foto: Mostphotos)

Så mye kjøtt tilsvarer flytu

En flytur fra Norge til Thailand og tilbake med bagasje påvirker klimaet like mye som alt kjøttet en gjennomsnittlig nordmann spiser i løpet av fem år.

KLIMA

Tekst: Linda Sunde

Norske kyr promper for mye, erklærte statsminister Erna Solberg før hun reiste til Paris for å framforhandle en ny internasjonal klimaavtale i 2015.

I det siste har debatten om klima og kjøtt økt i styrke. Rødt kjøtt blir ofte trukket fram som klimaversting, og nordmenn blir anbefalt å redusere kjøttforbruket sitt blant annet av klimahensyn.

Ifølge rapporten som Eat og Lancet lanserte denne måneden, bør vi ned på sju gram storfe- eller lammekjøtt, sju gram svinekjøtt og 29 gram fjørfekjøtt per dag.

Sammenligningen

Samtidig flyr vi nordmenn mer og mer. Vi reiser ofte, og vi reiser langt. Skoleferier blir lagt til USA,

syden og eksotiske feriemål. Venninneturer til europeiske hovedsteder er populært. Hvor mye kjøtt tilsvarer egentlig en slik tur?

Bondebladet har gjort sammenligningen.

Vi har tatt utgangspunkt i hvor mye kjøtt gjen-

«Forbruket må ned. Å påstå noe annet, er fordummende»

Une Aina Bastholm

nomsnittsnordmannen spiste i 2017, på engrosnivå, ifølge rapporten Kjøttets tilstand.

Hvor mye utslipp det er per kilo kjøtt av de ulike kjøttslagene, har vi fått forskningens beste tall på fra Laila Aass ved NMBU. Hun er en av Norges aller fremste på temaet.

Utslippene fra kjøttproduksjonen har vi deretter sammenlignet med utslippene fra å fly.

Vi har etter råd fra Cicero Senter for klimaforskning brukt SAS sin utslippskalkulator. De har en kalkulator som kun viser CO2-utslippet. Cicero anbefaler å gange dette tallet med 1,8 for å finne den reelle klimaeffekten av flyturen. Det har vi gjort.

Helgetur til London = ett år med kjøtt

Resultatet viser at en tur til London med håndbagasje påvirker klimaet like mye som ett år med gjennomsnittlig norsk kjøttforbruk.

Det gjør også to flyturer til Bergen der du sender bagasje.

Reiser du til Thailand, har flyturen nesten like stor klimaeffekt som fem år med kjøtt.

En tur til New York med koffert betyr like mye for klimaet som alt kjøttet gjennomsnittsnordmannen spiser fram til sommerferien 2022.

Alle flyturene er beregnet tur/retur.

Peker på fossile utslipp

– Dette viser paradokset i debatten, sier Christian Anton Smedshaug, daglig leder av AgriAnalyse.

et til gj.snittsnordmann, målt i CO₂-ekvivalententer

Engrosforbruk per innbygger i 2017, i kg	Totalt klimautslipp
19,5	48,75
25,8	90,3
5,1	81,6
19,5	341,25
0,1	1,6*
	563,5

ukt, da det ikke finnes gode tall for geit/kje/hest.

ren

– Man overfokuserer på en sektor med relativt begrensede utslipp, mener han.

– Jeg er litt overrasket over at det er så mye fokus på kjøtt, siden drøvtyggingen står for fire prosent av Norges årlige utslipp, og drøvtyggeren også har så mange positive bidrag, knyttet til kulturlandskap, biologisk mangfold, ressursutnyttelse, bosetting, turisme og aktivitet over hele landet, sier Smedshaug.

– Fokuset burde vært på oljeindustrien vår, sier Kjersti Hoff, leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

– At vi pumper opp så mye olje, det er det som er den store utfordringa når det gjelder klimagassutslipp. Det er klart landbruket skal være med og bidra. Vi er de første som har merket hvor vanskelig det er når vi får et endret klima, sier hun, og viser blant annet til fjorårets tørke.

– Men landbruket alene er bare en bitte liten del. Det er de fossile utslippene som er den store utfordringen, og som vi først og fremst skal gjøre noe med. Flytrafikken er den store utslipperen, men vi må også ha en endring av bilparken og traktorparken vår, sier Hoff.

Også Bjørn Gimming, 1. nestleder og klimatalsperson i Norges Bondelag, peker på de fossile utslippene.

– Det er ingen mulighet for å løse klimakrisa ved å fokusere på kjøttet. Løsningen ligger på omstilling fra fossil til fornybar energi, sier han.

– Vi ønsker å delta i klimadugnaden. Vi kan forbedre produksjonen vår, og derigjennom redusere utslippa våre. Men når man sier at landbruket har hovedansvar i klimadebatten, skyter man helt over mål. Da har man ikke sett på hvordan klimautslippene fordeler seg. Det som monner er at vi klarer å omstille energiforbruket vårt fra fossil til fornybar energi. Vi har ingen mulighet til å løse klimautfordringen om vi ikke klarer det, sier Gimming.

– Forbruket må ned

Une Aina Bastholm, nasjonal talsperson for Miljøpartiet De Grønne (MDG), har en annen innfallsvinkel.

– Det er ikke til å komme utenom at skal vi hindre klimaendringene i å bli verre, er vi nødt til å redusere kjøttforbruket i rike land. Landbruket må fokusere på variert produksjon og bærekraft framfor volum og pris, og forbruket må ned. Å påstå noe annet, er fordømmende i debatten. Her er det ingen tvil, sier hun.

«Vi må spise, og å fly er ikke en livsnødvendighet»

Borgar Aamaas, Cicero

– Det har blitt en trend å holde klimatiltak opp mot hverandre. Men faktum er at alle tiltaks trengs, så travelt har vi det. Hvordan man framstiller det, er viktig: Dersom alle nordmenn bytter ut en kjøttkakemiddag i uka med en vanlig vegetarmiddag, sparer vi de årlige utslippene fra 336 000 biler. Flyreiser er noe av det viktigste man kan unngå for å kutte utslipp. Sju av ti nordmenn oppgir at de gjerne gjør endringer i hverdagen hvis det kutter klimautslipp, men folk har ulike behov, og det er forskjellig hvor det er enklest å begynne. Alt monner, sier Une Aina Bastholm

Alltid vært endring

En del har allerede endret kostholdet sitt. Norsk Vegetarforening regner med at rundt fire prosent av Norges befolkning er vegetarianere eller veganere.

– Klima er helt klart en veldig viktig grunn, og for mange er det hovedinnfallsvinkelen til å bli vegetarianer, veganer eller ta en kjøttfri middag. Det er tre hovedinnfallsvinkler: Helse, miljøvern og hensynet til dyr, forteller informasjonsansvarlig Pål W. Thorbjørnsen.

Han mener landbruket ikke skal være redde for endringen.

– Landbruket har alltid vært i stor endring. Jeg er født på 1970-tallet. På heimkunnskapen lagde vi lungemos og blodmat. Vi spiser mindre innmat, hønseuppe, turnips og neper i dag enn vi gjorde før, men landbruket fortsetter likevel. Dette er ikke en avvisning av landbruket, det er bare at man ønsker seg andre produkter fra landbruket, sier Thorbjørnsen.

– Ute av proporsjoner

Professor Odd Magne Harstad ved NMBU mener det er for mye fokus på kjøtt i klimadebatten.

– Jeg syns kjøttdebatten er helt ute av proporsjoner. I Norge kommer rundt åtte prosent av utslippene fra jordbruket. Det betyr at 92 prosent må komme fra andre kilder. Norge er et grasland, og skal vi kunne utnytte det til å produsere mat, må vi lage melk og kjøtt. Reduserer vi produksjonen av melk og kjøtt, må vi importere mer mat, og det spørs hvor riktig det er, i en situasjon der vi vet at det blir mangel på mat i framtida. Før man går til det dramatiske skrittet å redusere

matproduksjonen i Norge, må man se på hva man kan gjøre for å redusere de andre utslippene. Her kommer den overdrevne bruken av fly inn. En del av befolkningen har betydelige utslipp der. Jeg syns det er veldig viktig å differensiere mellom matproduksjon og andre kilder til klimagasser. For mat er noe vi må ha. En del av de andre klimagassutslippene er ikke nødvendige, rett og slett, sier Harstad.

Halvert antall kyr

I 1959 var det 594 432 kyr i Norge, ifølge Statistisk sentralbyrå. Nesten 60 år etter, i 2018, hadde antallet sunket til 310 599 kyr. Det betyr at antall kyr er redusert med 48 prosent.

Flytrafikken har derimot steget kraftig i perioden. I 1959 hadde de færreste satt sine bein i en flymaskin. Nå har det blitt vanlig å fly.

Minner du noen på at flyturen de skal ut på, har et klimaavtrykk, er sannsynligheten stor for at de følgende tre ordene er en del av svaret: «Flyet går uansett.»

Men det stemmer ikke, slår Une Aina Bastholm i MDG fast.

– Flytrafikken responderer på et marked. Vi vet at de korte flyreisene til utlandet er de som har økt mest, og at nordmenn er i Europa-toppen på flyging, sier hun.

Voksende flytrafikk

Flyplassen på Gardermoen ble åpnet i 1998. Da var den bygget for å håndtere en trafikk på 17 millioner passasjerer i året.

Men allerede i 2006 var Gardermoen oppe i det volumet. Etter det har passasjertallet fortsatt å stige.

I 2017 var det 27,5 millioner passasjerer på Gardermoen, viser tall fra Avinor. Samme år åpnet nye Oslo lufthavn. Nå kan Gardermoen håndtere 32 millioner passasjerer i året.

Hvor lenge vil det være nok?

Desembertallene for 2018 på Gardermoen er ikke kommet ennå, men i de første 11 månedene i 2018 fløy vi fire prosent mer enn i samme periode året før.

Antall «flybevegelser», som Avinor kaller det, ble flere, og særlig til utlandet. De økte med 5,1 prosent.

– Må starte overalt

Borgar Aamaas er forsker ved Cicero Senter for klimaforskning.

– Skal vi klare å nå målet om bare en og halv grad eller to grader oppvarming, som den norske regjeringen har sagt, må vi kutte i alle utslipp. For utslippa må nesten ned til null, på sikt, om vi skal nå det ambisiøse målet. Men selvsagt har det større effekt å kutte ei flyreise enn å kutte en kjøttmiddag, sier han.

Det mener han ikke er en unnskylding for å ikke starte med å redusere kjøttforbruket.

– Det haster såpass at man må starte overalt. Det er ikke éi løsning på klimaproblemet, men mange små ting som hver for seg betyr ganske lite, men som til sammen er viktig. Og uansett hvem du spør, mener de at man skal starte et annet sted. Men vi må spise, og å fly er ikke en livsnødvendighet, så det er en forskjell. Men det går an å spise på en annen måte, legger han til.

– Det er fryktelig vanskelig å nå 1,5 eller 2-graders målet. Mange vanskelige tiltak må gjennomføres. Det vil gjøre vondt for mange, sier han.

– Hovedutfordringa er at vi må fjerne de fossile utslippene. Men det er rett og rimelig at det er fokus på alle områder der det er utslipp, sier Borgar Aamaas.

Kjersti Hoff og Christian Anton Smedshaug mener imidlertid folk kan spise biffen sin med god samvittighet.

– Ja, det kan man absolutt - men man må sørge for at den er norsk, sier Hoff.

– Ja, jeg tror ikke klimakampen verken vinnes eller tapes med drøvtyggeren, sier Smedshaug. ■